

Evropski potni list za demokracijo

Evropski
ekonomsko-socialni odbor

Evropski potni list za demokracijo – Vaš vodnik po aktivnem državljanstvu v Evropski uniji

Dobrodošli v Evropski uniji, prvi svetovni nadnacionalni participativni demokraciji. Kot državljan ali državljanka EU imate ustavno pravico vplivati na predpise, ki na območju, večjem kot 4 milijone km², veljajo za skoraj 450 milijonov ljudi v 27 državah članicah.

Morda si ob tem mislite: Že v redu, ampak KAKO lahko svoje mnenje izrazim v praksi? Publikacija Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO), ki je pred vami, odgovarja na to vprašanje. Je vaš vodnik po aktivnem državljanstvu v EU.

Besedilo vam bo v pomoč in vas bo usmerjalo pri izražanju vašega mnenja, tako da si boste najprej zastavili nekaj osnovnih vprašanj: Ali se problematika, ki jo želite

obravnavati, res nanaša na vso EU ali bi bilo mogoče primerno, da namesto tega začnete na lokalni ravni? In kako lahko čim bolj smiselno in s čim več uspeha uresničite svojo zamisel, če jo boste res predstavili na evropski ravni? Ali bo zadoščalo že pismo evropskemu poslancu ali pa bi bilo nemara bolje vložiti peticijo neposredno

pri Evropskem parlamentu?

Zakaj se ne bi članili v organizacijo civilne družbe ali celo politično stranko in sami kandidirali? Ali pa organizirali in podprli evropsko državljansko pobudo in tako sooblikovali prihodnjo zakonodajo?

Evropski potni list za demokracijo je pripravil in spisal Bruno Kaufmann, posodobil in objavil ga je EESO, na voljo pa je v 24 uradnih jezikih. Ta vodnik je zasnovan tako, da vam pomaga pri izbiri pravega trenutka (kdaj postati aktivni), ekipe (s kom je treba združiti moči) in sredstva (katero obliko politične udeležbe uporabiti) v zvezi z aktivnim državljanstvom in participativno demokracijo v Evropski uniji.

**To je vaš glas! To je vaša Evropa! To je vaš evropski potni list za demokracijo
in aktivno državljanstvo!**

- 5 | ★ **KRATKI VODNIK**
po aktivnem evropskem državljanstvu
- 8 | ★ **KAŽIPOT**
po lokalni, regionalni, nacionalni in nadnacionalni volji ljudstva
- 10 | ★ **MOJ GLAS V EVROPI**
Dobrodošli v evropski politični areni
- 12 | ★ **PRAVA IZBIRA**
Vaš predlog, problem, trenutek, ekipa in sredstvo
- 14 | ★ **EVROPSKA PROBLEMATIKA**
od kmetijstva do raziskav
- 16 | ★ **MOŽNOSTI POLITIČNE UDELEŽBE**
Pritožba, svetovanje, posvetovanje, pobuda in drugi načini
- 19 | ★ **VODNIK PO EVROPSKI DRŽAVLJANSKI POBUDI**
kako uporabljati evropsko državljansko pobudo
- 33 | ★ **NADNACIONALNI MOST**
Evropski ekonomsko-socialni odbor
- 35 | ★ **DODATNA PODPORA**
Podpora je povsod – samo izkoristiti jo morate

Lastnik tega **evropskega potnega lista za
demokracijo** je

.....
(Ime in priimek)

.....
(Kontaktne podatke)

ki je polnopraven državljan (ustrezno obkrožite)

☐ občine

☐ okrožja/regije/pokrajine

☐ (ime države)

☐ **Evropske unije**

☐ (druga politična tvorba)

☐ (druga politična tvorba)

Še vedno ne veste, katero je vaše državljanstvo? Pogledajte v svoj (običajni) potni list ali osebno izkaznico ali pa vprašajte uradnika v domačem kraju. Če želite dodatno pomoč pri uporabi te publikacije, lahko pišete na e-naslov citizensinitiative@eesc.europa.eu.

KRATKI VODNIK

po aktivnem evropskem državljanstvu

1. Vaše glavne pravice

Status „državljan EU“ določa štiri vrste političnih pravic in svoboščin:

- do prostega gibanja, prebivanja in dela na ozemlju EU,
- do zaščite diplomatskih organov katere koli države članice zunaj EU,
- voliti in biti izvoljen na lokalni ravni in ravni EU v kateri koli državi članici,
- sodelovati v zakonodajnem postopku EU, na primer z naslavljanjem peticij na Evropski parlament in organizacijo/podporo evropske državljanske pobude.

2. Kratka zgodovina

Vam je datum 1. november 1993 kaj znan? Na ta dan so državljani vseh držav članic dobili nov pravni status „državljanov Evropske unije“, s tem ko je (gospodarsko) „Evropsko skupnost“ nadomestila (politična) „Evropska unija“. To se je zgodilo prvič kjer koli na svetu in kadar koli v zgodovini – nobeni drugi državljani po svetu nimajo nadnacionalnih pravic dejavno sodelovati pri oblikovanju zakonodaje med nacionalnimi državami. Od takrat so se vaše formalne pravice do izražanja mnenja sistematično krepile, zlasti z uvedbo evropske državljanske pobude (EDP) leta 2012. To orodje je bilo leta 2020 posodobljeno, tako da vam zdaj nudi še več priložnosti, da izrazite svoje mnenje.

3. Še niste državljan EU?

Državljanstvo Evropske unije lahko pridobite na le en način: biti ali postati morate polnopraven državljan ene od (trenutno) 27 držav članic. Povedano drugače, če niste državljan ene od držav članic, tega statusa ni mogoče pridobiti. Državljanstvo EU dopolnjuje lokalno, regionalno in nacionalno državljanstvo, a ga v nobenem primeru ne nadomešča. V vse več državah članicah lahko posamezniki podprejo državljansko pobudo (zlasti evropsko državljansko pobudo) in se udeležijo volitev, ko dopolnijo 16 let, v nekaterih državah pa morajo počakati do dopolnjenega 17. ali 18. leta.

►► *Več o najnižji starosti za udeležbo na volitvah in/ali podporo evropske državljanske pobude po državah:* https://europa.eu/citizens-initiative/data-requirements_sl

Aktivirajte svoje državljanstvo EU!

Pridobite informacije!

Pravico imate vedeti, kaj natanko se dogaja v Evropski uniji. Lahko zaprosite in prejmete informacije o tako rekoč vsem, kar počne EU. Poleg tega imate zakonsko pravico dostopa do dokumentov vseh institucij EU. Ta pravica je zapisana v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah (člen 42) in Pogodbi o delovanju Evropske unije (člen 15).

Pri službi Europe Direct vam bodo na vprašanja o EU odgovorili v vašem jeziku [<http://europa.eu/europedirect>, tel.: 00 800 6 7 8 9 10 11 (ob delavnikih, 9.00–18.00)]. Običajno naj bi prvi odgovor prejeli v treh delovnih dneh. Ta storitev vključuje brezplačno dostavo (nekaterih) publikacij EU.

Bodite vključeni v posvet!

Ker Evropska unija močno vpliva na vaše vsakdanje življenje, se je treba zavedati, da mora biti skladno z zakonodajo javni postopek odločanja v EU odprt in odziven. Zato morajo institucije EU vzdrževati „odprt, pregleden in redni dialog“ (člen 11(2) Pogodbe o Evropski uniji (PEU), znane tudi kot Lizbonska pogodba) in izvajati „obsežna posvetovanja z udeleženiimi stranmi, da se zagotovi usklajenost in preglednost delovanja Unije“ (člen 11(3) PEU).

►► *Spletišče „Povejte svoje mnenje“ ponuja dostop do tekočih posvetovanj in javnih razprav, povezanih z evropskimi postopki oblikovanja politik. Ko se registrirate, se lahko prijavite na prejemanje obvestil po elektronski pošti in ste celo vabljeni k sodelovanju v formalnih posvetovalnih postopkih: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_sl.*

Sodelujte!

Evropska unija je sodobna predstavniška demokracija, v kateri imajo državljani možnost posrednega (prek institucij) in neposrednega sodelovanja (prek politične udeležbe). Temeljne listine, pogodbe in zakonodaja EU so skladne s členom 21 Splošne deklaracije človekovih pravic, ki določa, da ima vsakdo pravico neposredno sodelovati pri opravljanju javnih zadev svoje države, in prvič v zgodovini to načelo prenašajo na nadnacionalno raven. Drugače povedano: imate vso pravico aktivno sodelovati pri oblikovanju politik EU, na primer s članstvom v politični stranki, zastopani v Evropskem parlamentu [europarl.europa.eu], naslavljanjem peticij na Evropski parlament [petiport.europarl.europa.eu] ali sodelovanjem v evropskih državljanskih forumih [citizens.ec.europa.eu/si]. Najbolj vplivno sredstvo participativne demokracije v EU je evropska državljanska pobuda [ec.europa.eu/citizens-initiative], ki vam omogoča sooblikovati politiko Evropske unije.

KAŽIPOT

po lokalni, regionalni, nacionalni in nad-nacionalni volji ljudstva

Spoštovani superdržavljan!

Življenje ni določeno že vnaprej! Od vas, vaših prijateljev in vseh nas je odvisno, da bo naše mnenje upoštevano – in da se bodo vaše mesto, regija, država, Evropa in svet izboljšali. Pa začnimo!

Moj kraj: občinska raven

Vaš domači kraj je pri aktivnem državljanstvu in participativni demokraciji verjetno najpomembnejši. Čeprav je občina v vašem primeru morda najnižja raven državne oblasti, se prav v njej urejajo pomembna vprašanja, kot so ravnanje z odpadki, lokalna infrastruktura ter včasih celo osnovno šolstvo in socialno skrbstvo. Poleg tega je lokalna raven tesno prepletena z nacionalno in evropsko zakonodajno ravno ter ima ključno vlogo pri izvajanju različnih predpisov.

V Evropski uniji je skoraj 100.000 enot lokalne demokracije, mnoge od teh nase prevzemajo velik delež pobiranja davčin in najrazličnejših oblik soodločanja državljanov, in sicer tako posrednega (prek političnih strank in lokalnih skupščin) in neposrednega (pobude in referendum).

▶▶ *Odgovorno osebo lokalne uprave za informiranje povprašajte, k čemu, kako in kdaj lahko največ prispevate.*

Moja regija: pokrajinska raven

Med občino in državo obstaja (vsaj v 25 od 27 držav članic) ena ali več ravni regionalne uprave. V EU je trenutno okoli 1500 takšnih enot regionalne demokracije. V nekaterih državah članicah s federalno ureditvijo pokrajine uživajo precejšnjo suverenost in imajo celo svojo ustavo, obsežne zakonodajne pristojnosti in vsestranske davčne prihodke, medtem ko v drugih državah članicah EU pokrajine/regije v glavnem izpolnjujejo upravne naloge (nimajo voljenih organov).

Odvisno od statusa vaše pokrajine/regije imate lahko več ali manj pravic do politične udeležbe, in sicer tako posredne (prek političnih strank in lokalnih skupščin) in neposredne (pobude in referendumu).

▶▶ *Evropski odbor regij [cor.europa.eu] je skupščina predstavnikov lokalnih in regionalnih oblasti Evropske unije.*

Moja država: nacionalna raven

Države članice so najpomembnejša raven upravljanja v Evropski uniji, če upoštevamo politična in zakonodajna pooblastila ter nadzor nad javnimi sredstvi. Zato je vaše državljanstvo države članice (ali več držav članic) ključnega pomena za vašo zmožnost, da izrazite svoje mnenje in vplivate na postopek javnega odločanja.

Pravice do politične udeležbe na nacionalni ravni se med 27 državami članicami precej razlikujejo. Čeprav volilna pravica obstaja v vseh državah, jih približno dve tretjini poleg tega državljanom omogoča, da dajejo svoje predloge prek peticij in pobud ter odločajo o vsebinskih vprašanjih na referendumu.

▶▶ *Pregled možnosti politične udeležbe na državni ravni in podrobnosti o tem najdete na spletni strani Direct Democracy Navigator [direct-democracy-navigator.org] ali pri informacijski službi nacionalnega parlamenta.*

Moja Evropa: nadnacionalna raven

Evropska unija je prva svetovna nadnacionalna demokracija. Kot državljan EU imate širok razpon možnosti, da izrazite svoje mnenje, in sicer z udeležbo in/ali kandidaturo na volitvah v Evropski parlament [europarl.europa.eu] ali bolj neposredno prek peticij (naslovljenih na Evropski parlament) [petiport.europarl.europa.eu] in evropskih državljanskih pobud (naslovljenih na Komisijo) [<https://citizens-initiative.europa.eu/> sl]. To pa še ni vse! V naslednjem razdelku Moj glas v Evropi preberite več o drugih orodjih, ki so vam na voljo.

MOJ GLAS V EVROPI

Dobrodošli v evropski politični areni

Evropsko upravljanje je pomembnejše kakor kadar koli prej. Kar se odloči na ravni EU, ima velikanske posledice za naše vsakdanje življenje na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. V

EU skupaj odločamo o zadevah, kot so sporazumi o prosti trgovini z drugimi državami, ohranjanje naših morskih virov ali pravila za zagotavljanje svobodne in poštene konkurence na gospodarskem področju.

Ker je EU sodobna predstavniška demokracija s sistemom deljenih pristojnosti in specializiranimi institucijami, državljani EU kot posameznik včasih težko opredeli in oceni postopek oblikovanja politik ter nanj vpliva v pravem trenutku in na najbolj učinkovit način.

Zato se najprej seznanimo z različnimi načini, kako lahko državljani izvolimo različne institucije ali jim podelimo mandat in tako sodelujemo pri odločanju na ravni EU:

1. Redno se udeležujemo parlamentarnih volitev na **državni ravni** in **ravni Evropske unije**. Lahko kandidirate sami in se potegujete za mesto v parlamentu.
- **Volitve v državni parlament** so bistvenega pomena za postopek odločanja na ravni EU, saj vplivajo na sestavo vlad (in v mnogih primerih tudi na imenovanje predsednika države). Nacionalne vlade namreč sodelujejo v **Evropskem svetu in Svetu Evropske unije**, dveh od skupno sedmih institucij EU, vendar pa pri zakonodajnem procesu EU sodelujejo tudi nacionalni parlamenti.

- **Volitve v Evropski parlament** (EP) so najbolj neposreden način vpliva javnosti na ravni EU. saj je 705-članski parlament z leti dobil precej več pristojnosti, ki so danes v mnogih pogledih primerljive s Svetom Evropske unije (ki ga sestavljajo vlade držav članic).

2. Poleg tega imajo neposredne parlamentarne volitve na državni in evropski ravni tudi posredne posledice: tako imajo na primer vlade držav članic in Evropski parlament ključno vlogo pri sestavi **Evropske komisije**. Ta je izvršilni organ EU, odgovoren za predloge zakonodaje, izvajanje sklepov in vodenje vsakodnevne delovanja. Tudi sestava drugih institucij EU, vključno s Sodiščem Evropske unije, uradom evropskega varuha človekovih pravic ter posvetovalnima organoma Evropskim ekonomsko-socialnim odborom (EESO) in Evropskim odborom regij, je odvisna od volje Evropejcev na volitvah.

3. Evropska unija je več kot sistem **predstavniške vlade**; je sodobna predstavniška demokracija, ki temelji na sodelovanju državljanov v sprotnem dogajanju. To načelo, zapisano v Pogodbi o Evropski uniji (PEU), ima posledice za delovanje Evropske unije. Državlani EU v

evropski politični areni ne sodelujejo le na dneve volitev, temveč lahko svoje mnenje izrazijo vsak dan! Zato je EU oblikovala celovit nabor instrumentov državljanske udeležbe, ki povezuje državljane, institucije, postopke snovanja politik in odločanje.

4. Čeprav imamo pravico do vsakodnevnega sodelovanja pri zadevah EU, nas večina za to nima časa, znanja in sredstev. Zato je zelo pomembno, da skrbno izberemo najprimernejši trenutek, partnerje in najboljši način, da lahko učinkovito in trajno izrazimo svoje mnenje. V ta namen lahko izbirate med bolj stalno vlogo na političnem prizorišču (na primer kot funkcionar, zaposleni ali predstavnik civilne družbe) ali problemsko naravnano enkratno udeležbo – ki je v 99 od 100 primerov edini način, da ob vseh svojih obveznostih v javnem, zasebnem in poklicnem življenju nastopite kot aktiven državljan EU.

PRAVA IZBIRA

Vaš predlog, problem, trenutek,
ekipa in sredstvo

Torej imate dobro zamisel. Zdaj je čas za uvodna vprašanja in odgovore!

Evropski državljani, zdaj ste vi na vrsti! Morda imate odlično zamisel, kako spremeniti Evropo, ali nemara samo nekaj težav pri ustanavljanju podjetja čez mejo. Morda želite začeti obsežno kampanjo proti obstoječi evropski zakonodaji ali pa se celo pritožiti nad evropskim uradnikom. Obstaja sto in en razlog, zakaj postati aktiven državljan EU, vendar morate razmisliti o nekaterih ključnih vprašanjih, preden stopite v akcijo:

Vaš problem – ali je sploh evropski?

Evropska unija se ukvarja s številnimi stvarmi, po mnenju nekaterih preveč, drugih pa premalo. A ne glede na to pomembno debato je seznam političnih vprašanj, ki so bodisi v izključni bodisi v deljeni pristojnosti EU ali pri katerih ima ta podporno vlogo, jasen (na podlagi Pogodb in v dogovoru vseh držav članic). Kadar želite torej obravnavati kakršen koli problem, najprej preverite, ali ta sega na evropsko raven. Morebiti se namreč lažje rešuje na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni.

Vaš trenutek – ali je pravi čas za akcijo?

Za dosego odzivnosti je pravi čas ključnega pomena. Lahko ste prezgodnji in na to ne bo nihče pozoren ali pa precej prepozni in so odločitve že sprejete. Toda med tem je širok razpon priložnosti, ko lahko postanete aktivni. Če želite denimo sprožiti prodorno novo pobudo, bo potrebne veliko potrpežljivosti in sredstev, preden boste pridobili ustrezno pozornost in odziv, vendar imate razmeroma proste roke pri izbiri pravega časa za ukrepanje. Če pa želite vplivati na trenutno javno razpravo o določenem vprašanju na ravni EU, morate preveriti, na kateri stopnji (zakonodajnega) procesa je. Pri tem vam bo zelo koristila javno dostopna spletna stran EUR-LEX [eur-lex.europa.eu]. Portal Evropske komisije „Povejte svoje mnenje“ [ec.europa.eu/have-your-say] je namenjen zbiranju mnenj v vseh fazah zakonodajnega postopka. Izbira pravega trenutka vpliva tudi na vrsto partnerjev, ki jih potrebujete, in na način politične udeležbe.

Vaša ekipa – ali izbrati skupni nastop?

Za obravnavo evropske teme na evropski ravni je v večini primerov potrebno močno partnerstvo z drugimi državljani ali organizacijami civilne družbe, in sicer preprosto zato, ker je treba najprej prepričati še veliko drugih (drugih državljanov EU, pa tudi ljudi v izvoljenih organih in institucijah EU), preden lahko z njo sploh prodrete. Vsekakor včasih doseže uspeh tudi odločen in predan posameznik, zlasti če je žrtev nepravilnih upravnih postopkov, so kršene njegove pravice ali pa mu preprosto uspe opozoriti na problematiko, ki zadeva splošno javnost. Po drugi strani pa je morda pametno, da skušate doseči čim širšo in čim bolj mednarodno podporo, saj bodo vaš problem, predlog ali zamisel deležni večjega zanimanja in spoštovanja institucij EU, če bo za njimi stala resnično evropska ekipa aktivnih državljanov. Pri evropskih državljanskih pobudah se na primer celo zahteva, da ekipo sestavlja vsaj sedem državljanov EU iz vsaj sedmih držav članic EU.

Vaše sredstvo – katera oblika politične udeležbe?

Izbira najboljšega možnega načina politične udeležbe za vašo problematiko je odločilnega pomena za njen uspeh. Večina instrumentov je zasnovana tako, da jih uporablja več državljanov skupaj (ali celo organizacij civilne družbe), vendar po njih lahko posežejo tudi posamezniki, na primer pritožba evropskemu varuhu človekovih pravic, obravnava čezmejnega problema prek spletne storitve SOLVIT ali naslavljanje peticij na Evropski parlament. Pri drugih instrumentih, kot je evropska državljanska pobuda, pa je že od vsega začetka potreben skupni nastop. Stvari močno olajša dejstvo, da je v večini primerov projekte politične udeležbe na ravni EU mogoče voditi prek spleta. Tako lahko sicer izrazite svoje mnenje, ne da bi vam bi bilo treba kupiti znamke, vendar boste morda v nekem trenutku morali na pot – v Bruselj na sestanek s predstavnikom katere od institucij ali v vas čez mejo, kjer imate partnerje, ki vas podpirajo.

Premislek o vseh teh vprašanjih in skrbna izbira primernih odgovorov zahtevata čas. Ker pa boste s tem spremenili Evropsko unijo – nadnacionalno politično skupnost 450 milijonov ljudi – bo od kakovostne priprave odvisen vaš uspeh. Torej pamet v roke – in v akcijo!

EVROPSKA PROBLEMATIKA

od kmetijstva do raziskav

Evropska vprašanja so pomembna – tudi na lokalni, regionalni in nacionalni ravni

Kar se zgodi v EU, je bistvenega pomena za vsakega evropskega državljana, in to na vseh ravneh. In da bo vaše mnenje tudi upoštevano, je nujno razumeti, kdo odloča o katerih evropskih vprašanjih.

V skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije (naslov 1) poznamo tri različne vrste pristojnosti EU: izključne (EU odloča samostojno), deljene (EU odloča skupaj z državami članicami) in podporne (EU podpira države članice).

Na podlagi teh pooblastil se politike oblikujejo z izvedbenimi akti, uredbami, direktivami, zakonodajo ali preprosto sklepi institucij brez vsakršnega formalnega vpliva na zakonodajo. Poleg tega odločitve sprejemajo Parlament, sodišča in posvetovalni organi, kot sta Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) in Evropski odbor regij, z različnimi povodi, učinkom in posledicami – tudi za druge ravni upravljanja.

Vprašanja v izključni pristojnosti EU

- carinska unija,
- določitev pravil o konkurenci, potrebnih za delovanje notranjega trga,
- ohranjanje morskih bioloških virov v okviru skupne ribiške politike,
- skupna trgovinska politika,
- sklenitev mednarodnega sporazuma, kadar je ta predvidena v zakonodajnem aktu,
- monetarna politika držav članic, katerih valuta je euro.

Vprašanja v deljeni pristojnosti EU

- notranji trg,
- socialna politika,
- ekonomska, socialna in teritorialna kohezija,
- kmetijstvo in ribištvo, razen ohranjanja morskih bioloških virov,
- okolje,
- varstvo potrošnikov,
- promet,
- vseevropska omrežja,
- energija,
- območje svobode, varnosti in pravice,
- skupna skrb za varnost na področju javnega zdravja,
- raziskave, tehnološki razvoj in veselje,
- razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč.

Vprašanja, pri katerih ima EU pristojnosti podpore in usklajevanja

- ekonomske politike,
- politike zaposlovanja,
- socialne politike,
- varovanje in izboljšanje človekovega zdravja,
- industrija,
- kultura,
- turizem,
- izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladina in šport,
- civilna zaščita,
- upravno sodelovanje.

Na podlagi tega pregleda lahko svoje dejavnosti prilagodite glede na ustrezne pristojnosti (izključne, deljene ali podporne) in premislite o dodatnih ukrepih na nacionalni (ali kateri drugi) ravni v primeru deljenih ali podpornih pristojnosti EU. Predlogi za ukrepe, ki ne sodijo v okvir tega izčrpnega seznama evropskih vprašanj, utegnejo naleteti na nemalo težav glede dopustnosti že pri instituciji Unije, ki ji želite predstaviti svoj predlog.

►► **Več o delitvi pristojnosti v Evropski uniji:** commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_sl.

MOŽNOSTI POLITIČNE UDELEŽBE

Pritožba, svetovanje, posvetovanje, pobuda in drugi načini

Načini nadnacionalne politične udeležbe – prevelika izbira?

Že vse odkar je Evropska unija postala več kakor nadnacionalna struktura, v kateri so se predstavniki nacionalnih vlad zbirali in odločali za zaprti vrati, se vrstijo predlogi za možnosti politične udeležbe, uvajajo praktični mehanizmi in izboljšujejo obstoječi, da bi aktivno državljanstvo EU in nadnacionalna participativna demokracija iz zgolj lepo zveneče fraze prerasla v vsakodnevno prakso.

Ko boste torej postali aktiven državljan EU in svojo zamisel, pomislek ali predlog želeli prenesti na nadnacionalno raven, najprej skrbno preučite oblike politične udeležbe, ki so na voljo. Med njimi so do zdaj najpomembnejše:

Pritožba

Če niste zadovoljni z ukrepom, povezanim z EU, lahko vložite uradno pritožbo pri evropskem varuhu človekovih pravic, kjer vam je na voljo spletni obrazec v 24 uradnih jezikih. Vedite, da lahko to možnost izkoristijo ne le državljani EU, temveč vsi prebivalci Evropske unije ter tudi podjetja, združenja in drugi organi, registrirani v EU.

►► ombudsman.europa.eu/sl/make-a-complaint

Svetovanje pri problemih

Če se kot državljan ali podjetje iz EU (ali EGP) soočate z ovirami v drugi državi, ker javni organ ne dela, kar bi v skladu z zakonodajo EU moral, lahko uporabite mehanizem za reševanje težav SOLVIT Evropske komisije. Ta spletna storitev v 25 jezikih (jeziki EU in norveščina) obravnava tudi čezmejne težave, ki so posledica neustrezne uporabe zakonodaje EU v javnih organih v državah članicah EU.

►► ec.europa.eu/solvit

Moč potrošnikov

Če so na primer kršene vaše potrošniške pravice ali zahtevate povračilo škode, se obrnite na mrežo evropskih potrošniških centrov, kjer vam lahko pomagajo pri vprašanjih v zvezi z neustreznimi proizvodi ali storitvami v 30 državah (EU/EGP – jeziki EU, norveščina in islandščina).

►► commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint_sl

Izobraževanje in delo

Če iščete priložnosti za zaposlitev ali izobraževanje v Evropi, vam je na voljo mreža Evropskih služb za zaposlovanje EURES, ki v vseh uradnih jezikih EU ter norveščini in islandščini ponuja možnosti tako iskalcem zaposlitve kot delodajalcem (jeseni 2023 je bilo objavljenih kar 3,9 milijona prostih delovnih mest in več kot milijon življenjepisov).

►► ec.europa.eu/eures

Posvetovanja

Pri oblikovanju nove politike ali zakona Evropska komisija zelo pogosto v zvezi s tem sproži javno posvetovanje, ki je odlična priložnost, da svoje mnenje prispevate že v začetni fazi uradnega postopka. Lahko se prijavite za prejemanje obvestil o začetku posvetovanja glede vprašanja, ki vas zanima.

►► ec.europa.eu/info/law/contribute-law-making_sl

Posredno delovanje

Več institucij EU vam kot državljanu lahko pomaga, da izrazite svoje mnenje na ravni EU. Med njimi so Evropski parlament (in vaš evropski poslanec), Evropski ekonomsko-socialni odbor in Evropski odbor regij.

►► **Evropski parlament:** europarl.europa.eu/at-your-service/sl/

►► **Evropski ekonomsko-socialni odbor:** eesc.europa.eu/sl/our-work

►► **Evropski odbor regij:** cor.europa.eu/sl/our-work

Peticija

To je ena od temeljnih pravic evropskih državljanov: vsi državljani Unije imajo pravico, da samostojno ali skupaj z drugimi osebami naslovijo na Evropski parlament peticijo v skladu s členom 227 Pogodbe o delovanju Evropske unije. Vedite, da so do te pravice upravičene vse fizične ali pravne osebe s prebivališčem ali statutarnim sedežem v Uniji. Vaša peticija lahko vsebuje posamezno zahtevo, pritožbo ali opažanja v zvezi z uporabo prava EU ali poziv Evropskemu parlamentu, naj sprejme stališče o določenem vprašanju.

►► petiport.europarl.europa.eu

Evropska državljanska pobuda

Z evropsko državljansko pobudo lahko en milijon državljanov iz vsaj sedmih držav članic EU Evropsko komisijo pozove k pripravi zakonodajnih predlogov na področjih, ki sodijo v njeno pristojnost. Organizatorji državljanske pobude imajo na voljo eno leto, da zberejo potrebno podporo. Podpise morajo

overiti pristojne oblasti v vsaki državi članici in se lahko zbirajo na spletu. Organizatorji uspešnih pobud so nato vabljeni na sestanek s Komisijo in javno posvetovanje z Evropskim parlamentom. Komisija ima šest mesecev časa, da pobudo preuči in se odloči, kako bo v zvezi z njo ukrepala.

►► [europa.eu/citizens-initiative/](https://europea.eu/citizens-initiative/)

Pri izbiri ustreznega načina delovanja premislite tudi o tem, kaj želite doseči: Ali želite, da se EU začne ukvarjati z nečim novim? Ali pa želite, nasprotno, nekaj preprečiti? Ali želite morda izboljšati obstoječo nalogo? Zakaj pa enega od teh načinov ne bi v pogajanjih uporabili kot adut, ki dopolnjuje druge oblike delovanja, v katere ste vključeni? Kot lahko vidite, obstaja veliko možnosti, kako postati aktiven državljan EU, in v nadaljevanju lahko preberete več o najmočnejšem orodju, ki ga imate na voljo — evropski državljanski pobudi.

VODNIK PO EVROPSKI DRŽAVLJANSKI POBUDI

kako uporabljati evropsko
državljsko pobudo

Evropska državljanska pobuda: prvi korak k nacionalni neposredni demokraciji

Razglasili so jo za „največjo inovacijo v nacionalni demokraciji“ od uvedbe neposrednih volitev v Evropski parlament pred več kakor štirimi desetletji – gre za evropsko državljansko pobudo. Državljeni Evropske unije imamo zdaj enako pravico kot večina v Evropskem parlamentu in države članice: odločiti, o čem bomo govorili na vsej celini. Instrument se pridno uporablja – od uvedbe leta 2012 je bilo vloženih več kot sto evropskih državljskih pobud.

Nekaj glavnih dejstev o evropski državljanski pobudi (EDP):

- Da bi jo na politični ravni obravnavala Evropska komisija, mora evropsko državljansko pobudo v enem letu od začetka zbiranja izjav o podpori podpreti vsaj en milijon državljanov EU iz najmanj sedmih od 27 držav članic. V vsaki od teh sedmih držav članic je treba zbrati vsaj najmanjše potrebno število podpisov.
- Evropska državljanska pobuda je mogoča na vseh področjih, za katera ima Komisija zakonodajno pristojnost, kot so okolje, kmetijstvo, promet, javno zdravje ali mednarodna trgovina.
- Za pripravo državljanske pobude morajo državljani ustanoviti „skupino organizatorjev“, ki jo sestavlja najmanj sedem državljanov EU s prebivališči v najmanj sedmih različnih državah članicah. Člani skupine morajo biti državljani EU.
- Pobudo lahko podprejo vsi državljani EU, ki so dovolj stari, da lahko volijo na volitvah v Evropski parlament (16 let v Avstriji, Belgiji, Estoniji, na Malti in v Nemčiji, 17 let v Grčiji in 18 let v ostalih državah članicah). Svojo podporo izrazijo s podpisom posebnega obrazca z izjavo o podpori, ki ga pripravijo organizatorji (v papirni ali elektronski obliki).
- V enem mesecu po prejemu uspešne evropske državljanske pobude se predstavniki Komisije sestanejo z organizatorji, ki lahko nato svojo pobudo predstavijo na javnem posvetovanju v Evropskem parlamentu, Komisija pa v šestih mesecih pripravi uraden odgovor. Če se Komisija odloči za pripravo zakonodajnega predloga, se začne običajni zakonodajni postopek.

Medtem ko ima formalno pravico za predlaganje vseevropske zakonodaje še naprej zgolj Evropska komisija, je evropska državljanska pobuda instrument za določanje tem za prihodnjo obravnavo. Hkrati nam daje vpogled v prihodnost politične udeležbe, saj je bolj neposredna, bolj nadnacionalna in bolj digitalizirana kot karkoli pred tem v EU ter je mnoge države članice spodbudila k uvedbi podobnih instrumentov za določanje tem za prihodnjo obravnavo na domačih tleh.

Prav zato evropska državljanska pobuda ni le še ena pravica do peticije, pač pa bolj pravica do vsakodnevnega aktiviranja državljanov v zvezi z vprašanji, ki bi jih morale obravnavati evropske institucije. Od leta 2012 je bilo Evropski komisiji prijavljenih več kot sto evropskih državljanskih pobud, vendar jih je ta šestindvajset zavrnila, ker po njenem mnenju niso izpolnjevale vseh formalnih zahtev. A v mnogih primerih, na primer pri evropski državljanski pobudi za zaustavitev pogajanj o sporazumu TTIP in pobudi Zaščita manjšin, je Sodišče Evropske unije pozneje Komisiji naložilo, naj sprejme prijavo pobude.

Evropska državljanska pobuda temelji na pravnem okviru, ki vključuje pogodbe EU, evropsko sekundarno zakonodajo in nacionalno zakonodajo. Različne nacionalne določbe urejajo overjanje sistemov za spletno zbiranje podpisov in preverjanje izjav o podpori, med najpomembnejšimi evropskimi pravnimi akti pa so:

- **Podlaga:** Pogodba o Evropski uniji (PEU), naslov II (člen 11(4)), določbe o demokratičnih načelih; Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (Uradni list Evropske unije C38/389 z dne 30. marca 2010)
- **Uredba:** Uredba (EU) 2019/788 o evropski državljanski pobudi s prilogami (Uradni list Evropske unije L130/55 z dne 17. maja 2019)
- **Izvajanje:**
Evropski parlament: člena 222 in 230 Poslovnika Evropskega parlamenta [europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03-TOC_SL.html].

Pomembno obvestilo: v skladu z uredbo o evropski državljanski pobudi (poglavje V, člen 25) je treba vsaka štiri leta izvesti uradni pregled delovanja evropske državljanske pobude.

►► *Celoten regulativni okvir evropske državljanske pobude:* europa.eu/citizens-initiative/how-it-works/regulatory-framework_sl

►► *Preverjanje in potrjevanje evropske državljanske pobude po državah članicah:* europa.eu/citizens-initiative/authorities-verification-and-certification-statements-support_sl

Evropska državljanska pobuda: različni načini delovanja

Evropska državljanska pobuda je kot švicarski nož – domiselno zasnovano in prilagodljivo večnamensko orodje. Ker je na voljo skoraj 450 milijonom državljanov EU v 27 državah članicah (in drugod po svetu, če ste državljan EU, ki prebiva zunaj EU), je spremenila način razumevanja demokracije in njenega delovanja na nadnacionalni ravni.

Na podlagi izkušenj s prvimi stotimi pobudami, ki so bile predložene med letoma 2012 in 2019, je leta 2020 v veljavo stopila njena posodobljena in dostopnejša različica. Četrtnina pobud je bila zavrnjenih, ker je Komisija uredbo razlagala in uporabljala ozko, v skladu z novimi pravili pa imajo organizatorji in Komisija več časa, da najdejo rešitev, vključno z možnostjo prijave samo dopustnih delov pobude. Prav tako je več časa na voljo za pripravo na začetek zbiranja podpisov, pa tudi za vse druge korake v postopku.

V postopku evropske državljanske pobude so možne tri vloge: organizatorska, podporna in opazovalna.

Kot organizator ste v samem središču dogajanja, saj ste odgovorni za vse glavne faze, določene v uredbi o evropski državljanski pobudi. Hkrati ste odgovorni predstavnik v razmerju do institucij, svojih podpornikov in vse Evrope. Zato si morate prizadevati za skrben premislek, potrpežljivost, predanost, redno obveščanje in odnose z javnostjo.

Kot podpornik evropske državljanske pobude se kot eden od najmanj milijona ljudi v najmanj sedmih državah članicah zavzimate za določeno evropsko stališče. Vaša glavna naloga je, da postanete podpisnik evropske državljanske pobude, kar pomeni, da izpolnite „izjavo o podpori“ v papirni ali elektronski

obliki. Prepričajte se, da se podpisujete pod uradno prijavljeno pobudo.

Kot opazovalca pa vas morda zanima, kaj je evropska državljanska pobuda, bi jo radi bolje razumeli in morda podali zanimive ugotovitve in pripombe organizatorjem, medijem, raziskovalcem in EU.

Kot skupina organizatorjev, podpornikov ali opazovalcev morate pred začetkom, podpisom ali dajanjem pripomb imeti v mislih še dodatne vidike. Ključno vprašanje je: Kaj želi določena evropska državljanska pobuda doseči? Kaj je vaš cilj? Ali želite Evropi predlagati nekaj novega? Ali pa morda želite ukiniti neko politiko EU? Velikokrat stvari niso tako črno-bele, dobre ali slabe – mogoče jih je treba samo prilagoditi. Zato bi si mogoče najbolj želeli samo delno spremeniti kak evropski predpis. Evropsko državljansko pobudo bi lahko uporabili kot adut v podporo zakonodajnega postopka, ki se je že začel. Ali pa na svojo prihodnjo kampanjo evropske državljanske pobude gledate kot na način za oblikovanje široke nadnacionalne mreže ali zavezništva? Morda pa si želite bolj kot kaj drugega doseči odmevnost vašega vprašanja ali prepoznavnost vaše organizacije in želite z uporabo evropske državljanske pobude doseči širšo podporo? Izbira je vaša!

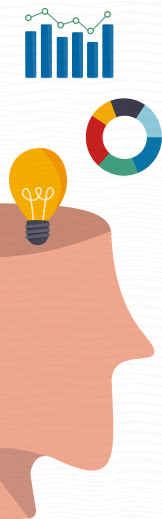
Obstaja več načinov delovanja z evropsko državljansko pobudo, ki jo lahko uporabite:

- kot **gonilo**, da EU pripravite k temu, da naredi nekaj novega. Pri tem morate biti izjemno potrpežljivi, saj bo trajalo zelo dolgo, da tovrstno evropsko državljansko pobudo speljete do konca. Najprej morate poiskati ustrezno in uporabno pravno podlago ter si kot glavni cilj zastaviti javno razpravo o svojem predlogu;
- kot **zavoro**, da EU preprečite neko ravnanje. V tem primeru je izbira pravega časa odločilnega pomena, saj morate svoje pomisleke izraziti v pravem trenutku, da bi dosegli kar največji učinek in podporo – kar pomeni, da morate podpise zbrati hitro;
- kot **ventil**, da bi izboljšali veljavno zakonodajo EU. Ker želite rešiti neki problem s spremembo določene zakonodaje, je treba biti čim bolj preprost. Evropske državljanske pobude, ki služijo temu namenu, so pogosto preveč zapletene in težko prodrejo, zato se trudite držati bistva;

- kot **adut**, tako da evropsko državljansko pobudo uporabite kot dodatno razsežnost pri vplivu na sprejemanje evropskih politik. Toda preden začnete takšno državljansko pobudo, ocenite svoj vpliv in politično moč neodvisno od pobude ter njene morebitne dodatne koristi. Podpornikom jasno predstavite svoje namere in se zavedajte možnosti preklica evropske državljanske pobude in njene pravočasne uporabe;
- kot **spodbudo** za oblikovanje zavezništev in mrež po vsej Evropi. To je zlasti primerna možnost, če je vaša pobuda del dolgoročne strategije za to, da bi združevali ljudi iz vse Evrope ali organizirali kampanjo za evropske volitve;
- kot **odskočno desko**, da bi postali vi in/ali vaša skupina bolj prepoznavni na širšem prizorišču. V tem primeru morate najprej izbrati primerno in odmevno tematiko evropske državljanske pobude. Prav tako ne smete prikrivati svojih ciljev, da ne boste zavajali morebitnih podpornikov.

Evropska državljanska pobuda torej ponuja številne možnosti, a navsezadnje je vse odvisno od vašega dojemanja in zmožnosti pri ocenjevanju njenih priložnosti in omejitev. Če se boste zavedali vseh razsežnosti tega novega nadnacionalnega in participativnega procesa, boste izhajali iz stvarnih pričakovanj ter svojo strategijo in ukrepe zasnovali sorazmerno z njimi.

Evropska državljanska pobuda:

sooblikovanje politike EU v desetih korakih

Ali razmišljate o pripravi evropske državljanske pobude? Do njene uresničitve bodo minila vsaj tri leta (in verjetno bo potrebnih veliko sredstev). A če boste ravnali pametno in premišljeno, boste pri tem pridobili nova spoznanja in številne nove izkušnje – in (po možnosti) prispevali k boljši Evropi. Sledi deset glavnih korakov v postopku evropske državljanske pobude:

1. korak: predlog

Domislili ste se predloga, projekta ali problematike, ki jo je mogoče obravnavati v postopku oblikovanja evropskih politik. Najprej se pozanimajte, ali obstaja še kak drug – morebiti preprostejši in dostopnejši – način, da lahko izrazite svoje mnenje o tem vprašanju. Če se odločite za evropsko državljansko pobudo, pojdite na 2. korak.

2. korak: znanje

Postopek evropske državljanske pobude ima številne pravne in politične posledice. Pozanimajte se o vseh njegovih možnostih in omejitvah pri uveljavljanju svoje prihodnje pobude. Obrnite se na Forum za evropsko državljansko pobudo (podrobnosti najdete v razdelku Podpora), da pridobite podporo v tej začetni fazi. Nato poskušajte oceniti, ali je vse skupaj vredno truda. Če menite, da je, nadaljujte s 3. korakom.

3. korak: cilji

Še ena pomembna faza pred sprejetjem prvih formalnih korakov: kaj želite doseči s svojo pobudo in kaj lahko v resnici pričakujete? Opredelite namen, področje in konkretno vlogo pobude. Poskrbite, da bo čim bolj preprosta. V tem koraku je smiselno preučiti izkušnje preteklih organizatorjev evropskih državljanskih pobud.

4. korak: zasnova

Besedilo in razlaga vašega prvotnega predloga morata biti razumljiva v različnih evropskih jezikih in še bolj političnih kulturah. Zdaj je tudi čas, da se seznanite z uradnim sistemom spletnega zbiranja podpisov, ki ga brezplačno nudi EU, in izkoristite vso razpoložljivo podporo.

5. korak: prijava

To je prva uradna ovira za mnoge skupine organizatorjev, saj morate izpolnjevati nekatera merila, da se sploh lahko prijavite. Najpomembneje je, da predlagana pobuda ni očitno zunaj okvira pristojnosti Komisije. Tudi pri tem koraku vam lahko pomaga Forum za evropsko državljansko pobudo. Nato je čas, da predložite svojo evropsko državljansko pobudo na uradni spletni strani – tu navedete naslov in cilje svojega predloga. Komisija bo vašo državljansko pobudo prijavila (ali zavrnila) v dveh do štirih mesecih, odvisno od tega, ali bo treba predlog spremeniti in posodobiti. Po prijavi bo Komisija prevedla naslov in cilj vašega predloga v vseh 24 uradnih jezikov.

6. korak: zbiranje podpisov

Zdaj je prišel najboljši in hkrati najtežji čas, saj morate v manj kot enem letu prepričati več kot milijon Evropejcev iz vsaj sedmih različnih držav, naj podpišejo vašo pobudo. Na to se morate pripraviti že precej vnaprej in si izoblikovati vseevropsko omrežje podpornikov. Po uradni prijavi imate na voljo šest mesecev, da začnete zbirati podpise. Komisijo morate obvestiti deset delovnih dni pred izbranim datumom začetka, da lahko objavi začetni in končni datum enoletnega obdobja zbiranja. Upoštevajte dejstvo, da boste morali uporabiti različne obrazce z izjavo o podpori glede na državljanstvo podpisnikov. To pomeni, da morajo biti vsi podpisniki enega obrazca državljani iste države EU.

7. korak: dialog

Brez komuniciranja ne boste dosegli podpore; za dolgotrajni uspeh vaše pobude bo zato odločilnega pomena dialog z vsemi mogočimi simpatizerji in celo dvomljivci. Zato dejavnosti za zbiranje podpisov dopolnite z nagovarjanjem javnosti prek (družbenih) medijev in na javnih dogodkih. Tudi v tej fazi je koristno preučiti pretekle evropske državljanske pobude. Ljudje, ki so delali na njih, imajo veliko izkušenj in znanja, ki jih lahko delijo z vami.

8. korak: prag

Preden lahko svojo pobudo z vsemi zahtevanimi overitvami končno predložite Evropski komisiji, morate izpolniti vse zahteve in premagati številne ovire. Najprej morate zbrane izjave o podpori v treh mesecih po koncu obdobja zbiranja podpisov predložiti različnim nacionalnim organom. Ti organi morajo v treh mesecih preveriti in overiti podpise. Po tem bo imela vaša skupina organizatorjev na voljo še tri mesece, da overitve predloži Komisiji. Ti postopki so zahtevni, zato mora imeti pobuda utečeno in dobro pripravljeno vodstveno ekipo. Banalne napake namreč povzročijo velike dodatne stroške, zamude in nezadovoljstvo.

9. korak: obveščanje

Vložitev evropske državljanske pobude je samo začetek še enega pomembnega poglavja: obveščanja o uradni temi EU, kar vas bo postavilo pod politične žaromete. Potem ko bo vaša pobuda priznana za uspešno, se vam bodo odprla nova vrata: v uradnih pogovorih s Komisijo in na javnem posvetovanju v Evropskem parlamentu.

V enem mesecu po predložitvi uspešne evropske državljanske pobude vas bo Komisija povabila na uradno razpravo o predlogu, v naslednjih mesecih pa boste vabljeni tudi na javno posvetovanje v Evropskem parlamentu. Obveščene bodo tudi druge institucije EU, kot so Evropski ekonomsko-socialni odbor in nacionalni parlamenti vseh držav članic EU. To bo krasna priložnost, da prepričate še več ljudi – v idealnih razmerah bodo to pravi ljudje!

10. korak: zaključek

Konec napornega obdobja, ki vam bo hkrati prineslo zadoščenje. Ne pozabite na podpirne dejavnosti, dokumentiranje in vrednotenje – da se boste iz te izkušnje kaj naučili (in to delili tudi z drugimi). Kot del druge generacije organizatorjev evropskih državljanskih pobud (od leta 2020 dalje) boste krojili zgodovino.

►► *Zakonodajni postopek in potek po korakih:* europa.eu/citizens-initiative/how-it-works_sl

Evropska državljanska pobuda – kako doseči spremembo

Za življenje: Eden izmed nas

Pobuda Eden izmed nas je bila ena izmed prvih evropskih državljanskih pobud, za katero je bilo uspešno zbranih več kot en milijon podpisov. Obravnavala je dostojanstvo, pravico do življenja in nedotakljivost vsakega človeškega bitja od spočetja. Glavni cilj pobude je bil končati financiranje dejavnosti EU, ki vključujejo človeške zarodke, zlasti na področju raziskav, javnega zdravja in razvojne pomoči. Evropska komisija se je odločila, da ne bo opravila zakonodajnega pregleda, saj je menila, da je obstoječi zakonodajni okvir ustrezen. Organizatorji so vložili pritožbo pri Sodišču Evropske unije, a je bila ta zavrnjena.

►► *Spletna stran pobude:* oneofus.eu

►► *Uradni register evropske državljanske pobude:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000005_sl

Zaščita živali: Ustavimo vivisekcijo

Pobuda Ustavimo vivisekcijo je pozvala k postopni odpravi poskusov na živalih. Kampanjo je po vsej EU podprlo več kot 250 skupin za zaščito živali, znanstvenih organizacij in podjetij, ki prodajajo živalim prijazne izdelke – zbrali so podporo več kot 1,17 milijona državljanov EU. Evropska komisija se je strinjala z organizatorji, da je treba postopoma odpraviti poskuse na živalih, a se ni strinjala s trditvijo, da znanstvena načela razveljavljajo „model, ki vključuje živali“.

►► *Spletna stran pobude:* stopvivisection.eu

►► *Uradni register evropske državljanske pobude:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000007_sl

Prepoved pesticidov: Prepovejmo glifosat

Evropska državljanska pobuda Prepovejmo glifosat je bila vložena januarja 2017 in je imela tri cilje – prepovedati glifosat, doseči reformo postopka odobritve pesticidov in za celotno EU določiti zavezujoče cilje glede zmanjševanja uporabe pesticidov. Glavni cilj pobude je bil zagotoviti prihodnost brez pesticidov. Organizatorji so v manj kot šestih mesecih zbrali milijon podpisov! Komisija se je odločila, da glifosata ne bo prepovedala, a se je zavezala, da bo sprejela zakonodajni predlog za večjo preglednost pri ocenjevanju pesticidov ter za izboljšanje kakovosti in neodvisnosti znanstvenih študij, ki so podlaga za ocene Evropske agencije za varnost hrane. Poleg tega se je Komisija zavezala k ponovnemu pregledu direktive o trajnostni rabi.

►► **Spletna stran pobude:**
stopglyphosate.org/

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000002_sl

Pravica do vode: Človekova pravica

Pobuda, ki je izšla iz evropskih sindikatov, je bila vložena 10. maja 2012 in je bila ena prvih prijavljenih državljanskih pobud. Cilj je bil pozvati Evropsko komisijo, naj predlaga zakonodajo, ki bo izvrševala človekovo pravico do vode in komunalne ureditve, kot jo priznavajo Združeni narodi, ter bo spodbujala zagotavljanje vode in komunalne ureditve kot osnovne javne storitve za vse. Glavni cilj kampanje je bil vzpostaviti zakonodajo EU, ki bi od vlad zahtevala, da vse državljane oskrbijo z zadostno količino čiste pitne vode in komunalnimi storitvami. Komisija se je odločila, da bo ukrepala na različnih področjih, povezanih s pobudo (povečala preglednost, spodbujala inovacije itd.). Predložila je tudi zakonodajni predlog za ponovni pregled direktive o pitni vodi, vključno z obveznostjo držav članic, da zagotovijo dostop do vode najbolj ranljivim skupinam.

►► **Spletna stran pobude:** right2water.eu

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000003_sl

Zaščita manjšin: Varovanje raznolikosti v Evropi

Kot je razvidno iz njenega imena, je evropska državljanska pobuda Zaščita manjšin Komisiji predlagala sveženj ukrepov, kot so krepitev ozaveščenosti o redkejših jezikih, zaščita narodnostnih manjšin in raziskovalni programi o koristih jezikovne in kulturne raznolikosti v Evropski uniji. Ko je bila leta 2013 pobuda vložena, je Komisija zavrnila njeno prijavo, a je Sodišče Evropske unije štiri leta pozneje njeno odločitev razveljavilo. Do pomladi 2020 je ta evropska državljanska pobuda zbrala več kot milijon podpisov. Komisija je v svojem odgovoru menila, da popolno izvajanje že veljavne zakonodaje in politik zagotavlja močno podporo ciljem pobude, zato ni predlagala nobenega pravnega akta.

►► **Spletna stran pobude:**
minority-safepack.eu

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000004_sl

Ustavimo ekstremizem: Podpora človekovim pravicam v EU

Ta pobuda, prijavljena poleti 2017, poziva Evropsko komisijo, naj predlaga novo direktivo o boju proti ekstremizmu, ki bi vsebovala nevtravno opredelitev ekstremizma, ne glede na njegovo gonilo, in zajela vsa dejanja, katerih cilj je uničenje temeljnih pravic, pa tudi prepoved prisotnosti ekstremistov v šolah in drugih javnih ustanovah. Poleg tega naj bi evropska direktiva na tem področju na podlagi protidiskriminacijske zakonodaje omogočala odškodninske zahtevke za učinkovito zaščito žensk, otrok in oseb na delovnem mestu. Po enem letu zbiranja podpisov so organizatorji sporočili, da so zbrali več kot en milijon izjav o podpori. V času pisanja je ta evropska državljanska pobuda v postopku overjanja izjav o podpori.

►► **Spletna stran pobude:**
stop-extremism.eu

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000007_sl

Končajmo dobo kletk: Zvišanje standardov za dobrobit živali

Ta evropska državljanska pobuda Komisijo poziva, naj uvede jasno zakonodajo proti uporabi kletk v Evropski uniji in tako podpre bolj humano ravnanje z rejnimi živalmi. Organizatorji so želeli doseči predvsem prepoved kletk za vsa perutnino, individualnih boksov za svinje in individualnih boksov za teleta, da bi se lahko živali prosto gibale in ostale skupaj v jatah oziroma čredah. Evropska državljanska pobuda „Končajmo dobo kletk“ je bila Evropski komisiji predložena oktobra 2020. Komisija je odgovorila 30. junija 2021 in se zavezala, da bo do konca leta 2023 predložila zakonodajni predlog za postopno odpravo in končno prepoved uporabe kletk za vse živalske vrste in kategorije iz pobude.

►► *Spletna stran pobude:*
endthecage.eu

►► *Uradni register evropske državljanske pobude:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_sl

Kohezijska politika za enakost regij in trajnost regionalnih kultur

Organizatorji te pobude pozivajo, naj se v okviru kohezijske politike posebna pozornost nameni regijam, ki se po nacionalnih, etničnih, kulturnih, verskih ali jezikovnih značilnostih razlikujejo od okoliških regij.

Komisija je prijavo te pobude leta 2013 najprej zavrnila, to odločitev pa je Evropsko sodišče šest let pozneje razveljavilo. Organizatorji so poročali o podpori 1.414.175 državljanov ob koncu obdobja zbiranja podpisov maja 2021 (rok je bil preložen zaradi pandemije COVID-19). Postopek overjanja izjav o podpori že ni zaključen.

►► *Spletna stran pobude:*
www.nationalregions.eu

►► *Uradni register evropske državljanske pobude:* europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000007_sl

Rešimo čebele in kmete! Čebelam prijazno kmetijstvo za zdravo okolje

Ta pobuda, objavljena septembra 2019, si prizadeva za okoljsko in socialno-ekonomsko vzdržnost evropskega kmetijstva in ima tri cilje: postopno odpravo uporabe sintetičnih pesticidov do leta 2035, obnovo biotske raznovrstnosti v kmetijstvu in podporo kmetom pri prehodu na trajnostno kmetovanje. Komisija je v svojem odgovoru aprila 2023 pozdravila in priznala pomen te pobude, ki jo je podpisalo 1.054.973 državljanov. Kljub temu je po oceni menila, da so predlogi evropskega zelenega dogovora že bili celovit odziv na cilje pobude. Prioriteta je bila torej zagotoviti, da zakonodajalca (Parlament in Svet) te predloge sprejmeta in jih začneta hitro izvajati.

►► **Spletna stran pobude:**
<https://www.savebeesandfarmers.eu>

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016_sl

Stop Finning – Stop the trade (Ustavimo odstranjevanje plavuti – ustavimo trgovino z njimi)

Ta pobuda izraža zaskrbljenost javnosti glede trajnostnosti ribolova morskih psov in trgovine z njimi po vsem svetu, hkrati pa poziva Komisijo, naj sprejme dva ukrepa: odpravi trgovino s plavutmi morskih psov v EU in razširi uredbo EU o prepovedi rezanja plavuti morskih psov (uvoz, izvoz in tranzit plavuti morskih psov). Po podpori s 1.119.966 podpisi je Komisija julija 2023 pobudo pozdravila in se zavezala k ukrepanju in preučitvi možnosti sprejetja zakonodajne pobude, oceni učinka in izboljšanju ustreznih statističnih podatkov ter sodelovanju z mednarodnimi partnerji.

►► **Spletna stran pobude:**
<https://www.stop-finning-eu.org>

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2020/000001_sl

Obvarujmo kozmetiko, proizvedeno brez krutosti – zavzemajmo se za Evropo brez testiranja na živalih

Obljuba o Evropi, v kateri živali zaradi kozmetičnih izdelkov ne trpijo in ne umirajo, je bila kršena, zato so organizatorji pobude pozvali k spremembi zakonodaje, da bi zaščitili in okrepili prepoved testiranja na živalih v kozmetični industriji, preoblikovali zakonodajo EU o kemikalijah in modernizirali znanost, da bi postopno ukinili vse testiranje na živalih v EU. Komisija je pozdravila pobudo, podprto z 1.217.916 podpisov, in priznala, da je dobrobit živali še vedno velika skrb evropskih državljanov, ter poudarila vodilno vlogo EU na tem področju. Napovedala je časovni načrt zakonodajnih in nezakonodajnih ukrepov za nadaljnje zmanjšanje testiranja na živalih in končno vzpostavitev regulativnega sistema, ki ne bi zajemal živali, kot pri zakonodaji o kemikalijah.

►► **Spletna stran pobude:** <https://crueltyfreeeurope.org/save-cruelty-free-cosmetics>

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** europe.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2021/000006_sl

Za Evropo brez krzna

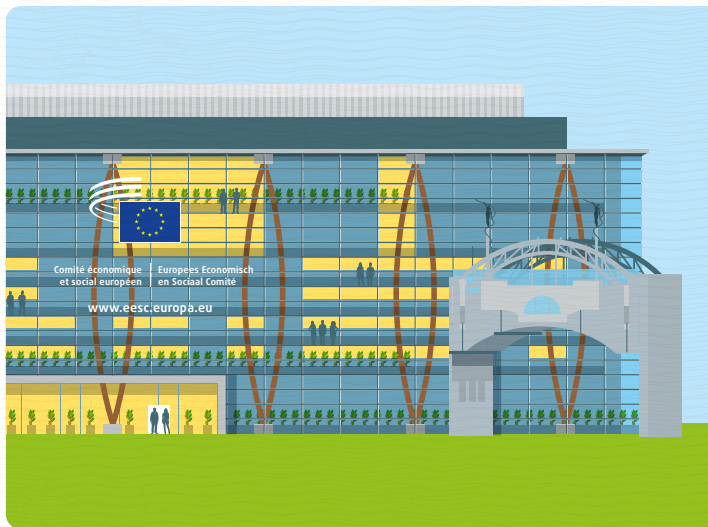
Ta pobuda, podprta z 1.502.319 overjenimi podpisi, je bila junija 2023 potrjena kot 10. uspešna evropska državljanska pobuda. Cilj Evrope brez krzna je na evropskem trgu z zakonodajo prepovedati farme za pridobivanje krzna in izdelke iz krzna rejnih živali zaradi krutih, neetičnih, nevarnih in netrajnostnih praks. Evropska komisija trenutno pregleduje pobudo in naj bi nanjo odgovorila do sredine decembra 2023.

►► **Spletna stran pobude:** <https://furfreeeurope.eu>

►► **Uradni register evropske državljanske pobude:** europe.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2022/000002_sl

NADNACIONALNI MOST

Evropski ekonomsko-socialni odbor

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je ena od najstarejših institucij EU, saj je bil ustanovljen že z Rimsko pogodbo leta 1957. Sestavlja ga 329 članov iz vseh držav članic EU, ki zastopajo delodajalce, delojemalce in organizacije civilne družbe.

Njegova vloga se je pred časom okrepila, tako da je ta posvetovalni organ za demokratična vprašanja prerasel v poglobljen most med evropsko civilno družbo in institucijami EU. Z drugimi besedami, EESO danes nudi pomembno podporno infrastrukturo za aktivno državljanstvo in participativno demokracijo.

V začetnem obdobju evropske državljanske pobude je EESO med prvimi nudil neformalno podporno infrastrukturo aktivnim državljanom po vsej EU, vključno s splošnimi nasveti, prevajalsko pomočjo in organizacijo posvetovanj v EESO za evropske pobude v postopku. Večina teh storitev je zdaj del regulativnih obveznosti, ki jih zahtevajo institucije EU, kot sta Evropski parlament in Evropska komisija.

EESO kot najbolj izkušena institucija Unije za podporo državljanom še naprej zagotavlja informacije, smernice in platforme za organizacije civilne družbe in ad hoc skupine aktivnih državljanov, ki si prizadevajo, da bi Evropa postala bolj socialen in demokratičen prostor. Od leta 2012 v Bruslju vsako leto organizira dan evropske državljanske pobude – konferenco, ki omogoča odprto srečanje strokovnjakov in aktivistov na področju evropske državljanske pobude iz vse Evrope.

►► eesc.europa.eu/eci-day

Poleg tega EESO na svoja plenarna zasedanja vabi organizatorje uspešnih ali skoraj uspešnih evropskih državljanskih pobud, na seje skupin in strokovnih skupin pa organizatorje tekočih državljanskih pobud. S tem želi prispevati h krepitvi dialoga med državljani in institucijami EU ter k boljši prepoznavnosti pobud v evropski javnosti. Tako je EESO na svoja srečanja med drugim povabil organizatorje pobud *Prepovejmo glifosat* (2017), *Zaščita manjšin* (2018), *Ustavimo ekstremizem* (2019), *Končajmo dobo kletk* ter *Eat ORIGINAL. Unmask your Food* (2020), *Rešimo čebele in kmete* (2022) in *Za Evropo brez krzna* (2023).

Poleg tega evropskega potnega lista za demokracijo, ki ga je EESO izdal leta 2023, so na voljo številne druge publikacije in storitve v 23 jezikih [eesc.europa.eu/eci].

DODATNA PODPORA

Podpora je povsod – samo
izkoristiti jo morate

Kot državljan Evropske unije dobesedno niste sami. Takih kot vi je še več kot 450 milijonov. Prav tako niste sami pri iskanju podpore državnih ustanov in civilne družbe, kadar bi radi izrazili svoje mnenje. Od številnih možnosti, ki so vam na voljo, priporočamo naslednje oblike mednarodne podpore in usmeritev ter medije po Evropi:

Evropska državljanska pobuda

Forum za evropsko državljansko pobudo je spletna sodelovalna platforma, ki državljanom nudi podporo na različnih stopnjah organizacije evropske državljanske pobude. Forum nudi praktične informacije o evropski državljanski pobudi ter ljudem omogoča, da razpravljajo o političnih vprašanjih EU in potencialnih pobudah. Prav tako jim pomaga pri začetnih fazah organizacije – od iskanja partnerjev v drugih državah do strokovnih nasvetov o izvajanju kampanje, zbiranju sredstev in pravnih vprašanjih. Cilj foruma je spodbujati interakcijo med potencialnimi organizatorji, državljani in strokovnjaki za evropsko državljansko pobudo. Forum za evropsko državljansko pobudo je storitev Evropske komisije, ki jo v njenem imenu upravlja Evropska civilna pobuda (ECAS).

►► europa.eu/citizens-initiative-forum/_sl

Stran **European Citizen's Initiative Help Desk** nudi nasvete in podporo državljanom in organizacijam po vsej EU, ki razmišljajo o pripravi pobude. To neodvisno stran za pomoč uporabnikom upravlja Združenje za evropsko državljansko pobudo, ki so ga ustanovili sedanjí organizatorji evropskih državljskih pobud. Stran podpira posamezne evropske državljanske pobude s kampanjami, zbiranjem sredstev in pravnim svetovanjem.

►► citizens-initiative.eu

Spletna knjižnica za evropsko državljansko pobudo. Evropska državljanska pobuda ima zanimivo zgodovino, ki sega v začetek Evropske unije v devetdesetih letih (po uradnem preoblikovanju iz gospodarskega sodelovanja v politično unijo). Organizacija Initiative and Referendum Institute Europe, ki je bila ustanovljena leta 2001, da bi pomagala pri razvoju evropske državljanske pobude, je zbrala najpomembnejše publikacije na spletu. Na prošnjo vam pomaga poiskati tudi dodatne vire.

►► iri-europe.org/index.php/publications/european-citizens-initiative

Participativna demokracija

Aplikacija Evropskega parlamenta **Citizens' App** je spletna aplikacija za pametne telefone, ki ponuja informacije o temah in lokacijah, ki vas zanimajo. Obvešča vas o dogodkih, ki se odvijajo blizu vas; doda priljubljene dogodke na osebni koledar; vam pokaže najboljšo pot v aplikaciji z zemljevidi, ki jo najraje uporabljate; ponuja večpredstavnostno vsebino, kot so videoposnetki, podkasti in predstavitve; omogoča iskanje in deljenje vsebine, prilagoditev vašim željam in razvrščanje. Na voljo je v 24 jezikih v spletnih trgovinah Apple Store in Google Play.

►► europarl.europa.eu/at-your-service/en/stay-informed/citizens-app

Democracy Community je nadnacionalna mreža podpornikov demokracije, s katero upravlja organizacija Democracy International. Platforma je na voljo vsem, ki jih zanimajo informacije, izobraževanje in mreženje na tem področju, objavlja pa tudi zgodbe sodelujočih in zanimive dogodke. Prijavite lahko sebe/svojo organizacijo/institucijo in ustvarite profil podpornika demokracije.

►► democracy.community

Evropska civilna pobuda (ECAS) je mednarodna organizacija s člani iz vse Evrope. Njen cilj je opolnomočiti državljane ter ustvariti še bolj vključujočo in močnejšo Evropsko unijo s spodbujanjem in zagovarjanjem pravic državljanov ter razvijanjem in podpiranjem mehanizmov, ki krepijo demokratično udeležbo državljanov in državljanskih organizacij v EU ter spodbujajo njihovo sodelovanje z EU.

►► ecas.org

Participo je platforma, ki jo ponuja OECD (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj). Tu lahko najdete raznorazne informacije o raziskavah in praksah participativne in neposredne demokracije na vseh političnih ravneh. Platforma je del prizadevanj OECD, da bi preučil spremembe paradigme od tradicionalne predstavnške vlade k sodobni predstavniški demokraciji.

►► oecd.org/gov/innovative-citizen-participation.htm

Državljeni in novinarstvo

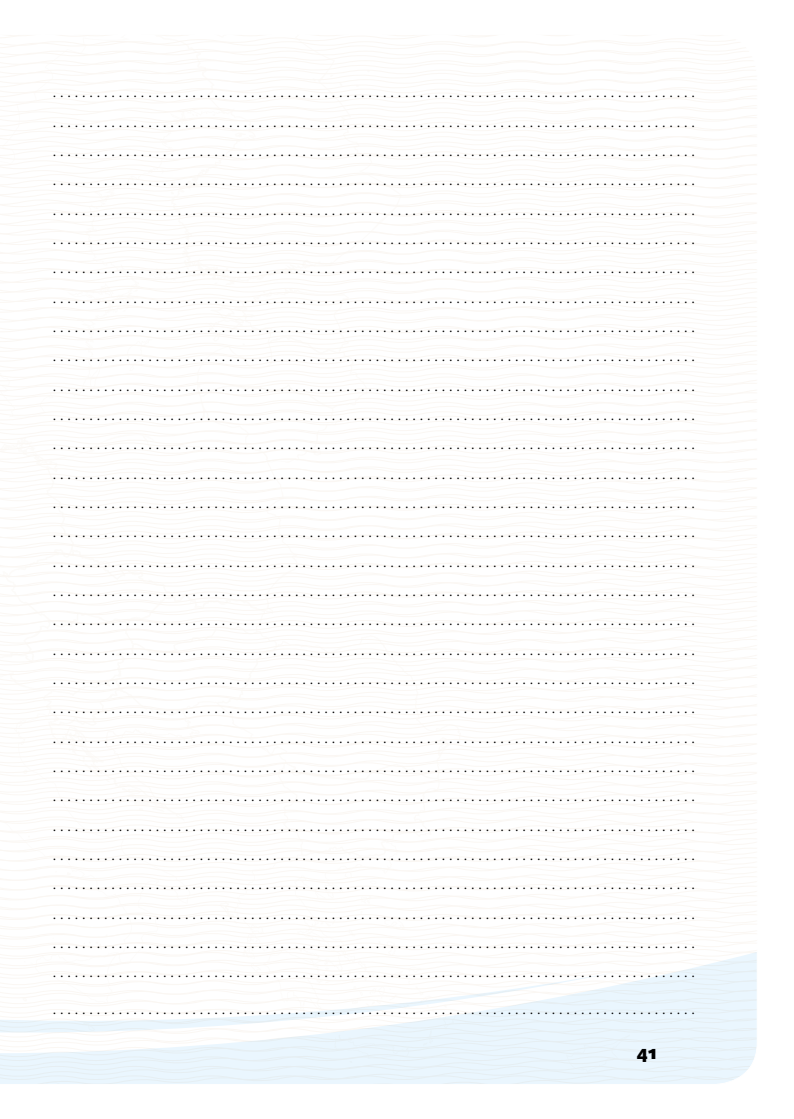
Euractiv združuje aktivno evropsko državljanstvo in poklicno spletno novinarstvo ter ponuja članke, mnenja, analize in ozadja o vsem, kar se dogaja na evropskem političnem prizorišču, in sicer v trinajstih jezikih: angleščini, francoščini, nemščini, italijanščini, češčini, bolgarščini, grščini, hrvaščini, poljščini, romunščini, srbsčini, španščini in slovaščini.

►► euractiv.com

Poročanje o sodobni participativni in neposredni demokraciji je glavna naloga **platforme #deardemocracy** na **Swissinfo**, mednarodnem kanalu švicarske radiotelevizije. Po vsem svetu ponuja novice, mnenja in ozadja o aktivnem državljanstvu in participativni demokraciji v desetih jezikih: angleščini, francoščini, nemščini, španščini, arabščini, ruščini, kitajščini, portugalščini, italijanščini in japonsščini.

►► swissinfo.ch/directdemocracy

Ta publikacija je posodobljena različica evropskega potnega lista za demokracijo, ki ga je pripravil in spisal Bruno Kaufmann, dopisnik na področju svetovne demokracije in sopredsednik Globalnega foruma za sodobno neposredno demokracijo. E-pošta: send@brunokaufmann.email.

Evropski
ekonomsko-socialni odbor

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
www.eesc.europa.eu

Printed by the EESC-CoR Printing and Distribution Unit, Belgium
EESC-2023-85-SL

© Evropska unija, 2024

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Za kakršno koli uporabo ali reprodukcijo fotografij / ilustracij je
treba za dovoljenje prositi neposredno lastnika(-e) avtorskih pravic.

© Shutterstock, eamesBot

Print
QE-02-23-324-SL-C
ISBN 978-92-830-6329-2
doi:10.2864/997685

PDF
QE-02-23-324-SL-N
ISBN 978-92-830-6338-4
doi: 10.2864/39355

SL